

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Прикарпатський юридичний інститут
Львівського державного університету внутрішніх справ
Українська асоціація порівняльного правознавства
Міжнародний науковий журнал «Порівняльно-правові дослідження»

ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО: сучасний стан і перспективи розвитку

Збірник наукових праць

Київ
2010

УДК 34.05
ББК Х99
П 59

*Рекомендовано до друку вченими радами
Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України,
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Прикарпатського юридичного інституту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Редакційна колегія:

Шемшученко Ю.С., Гриценко І.С., Бучко М.Б. (співголови),
Кресін О.В. (вчений секретар), Марін О.К., Кресіна І.О.,
Кохановська О.В., Горбатенко В.П., Батлер У.Е., Шутак І.Д., Нагребельний В.П.,
Муравйов В.І., Пархоменко Н.М., Скакун О.Ф., Оніщенко Н.М., Нагорняк М.М.,
Тихомиров О.Д., Кафарський В.І., Денисов В.Н., Басиста І.В., Воронова Л.К.,
Соловій Я.І., Безклубий І.А., Костенко О.М., Фріс П.Л., Шевченко Я.М.,
Щербина В.С., Шевчук С.В., Майданик Р.А., Павличенко П.Г., Лотюк О.С.,
Вітовська І.В., Мірошніченко А.М., Григоруk Н.Г., Кустова О.Л., Саломатін О.Я.,
Острогляд О.В.

Рецензенти:

Костицький М.В. — доктор юридичних наук, професор,
дійсний член Національної академії правових наук України,
професор кафедри філософії права та юридичної логіки
Національної академії внутрішніх справ
Луць Л.А. — доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та філософії права
Львівського національного університету імені Івана Франка

Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: Збірник науко-
П 59 вих праць / За ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Гриценка, М.Б. Бучка; упор.
О.В. Кресін. — К.: Логос, 2010. — 520 с.

ISBN 978-966-171-322-1

У збірнику опубліковано матеріали II міжнародного наукового симпозиуму «Дні порівняльного правознавства», який відбувся у м. Яремчі 22–25 квітня 2010 р. Статті присвячено теорії і методології порівняльного правознавства, загальним питанням розвитку правових систем, порівняльним дослідженням у сфері теорії та історії держави і права, європейського та міжнародного права, порівняльному конституційному, адміністративному, фінансовому, цивільному, цивільно-процесуальному, кримінальному, кримінально-процесуальному праву. Також у збірнику опубліковано матеріали дискусій, які відбулися під час симпозиуму.

ББК Х99

ISBN 978-966-171-322-1

© Автори статей, 2010
© Видавництво «Логос», 2010

ЛАВРІНЕНКО І.А. (Харків) Спадкування частки учасника ТОВ: європейський досвід та стан в Україні.....	394
ИСАЕНКОВА О.В., БАНДОРИНА Н.С. (Саратов) Статус органів государственной власти в гражданском процессе России и Украины.....	397
ГНАТІВ О.М. (Львів) Окремі аспекти цивільної юрисдикції за законодавством України та США	400
ГЕТМАНЦЕВ О.В. (Чернівці) Порівняльно-історичний метод науки цивільного процесуального права.....	403
ТИМЧЕНКО Г.П. (Київ) Попереднє судове засідання в Україні: реалізація зарубіжного досвіду регулювання судочинства	405
KRZYSTEK K. (Lodz) Group litigation in a comparative perspective.....	408
ЗЛАКОМАН І.М. (Одеса) Засоби вирішення інвестиційних спорів: порівняльно-правовий аналіз	410
ОРЛОВСЬКИЙ О.Я. (Чернівці) Сучасні тенденції розвитку права соціального забезпечення: зарубіжний досвід та українська реальність	413
Розділ 9. Порівняльне кримінальне право	
ФРІС П.Л. (Івано-Франківськ) До розуміння категорій «поняття» та «завдання (функції)» кримінального права в українській та польській кримінально-правовій теорії	416
АЛАУХАНОВ Е.О. (Астана) Проблемы соотношения национального уголовного права с международным уголовным правом.....	420
ŽILINSKAS J. (Vilnius) Broadening the Definition of Genocide in National Legislations: Examples and Reasons	424
БРОНЕВИЦЬКА О.М. (Львів) Відповідальність за геноцид за кримінальним законодавством України і Російської Федерації та відповідність цих норм чинним міжнародним договорам	427
НАГОРНЯК К.М. (Івано-Франківськ) Порівняльний аналіз кримінально-правової політики України та Російської Федерації	429
НЕРСЕСЯН А.С. (Київ) Значення порівняльно-правового методу для дослідження питань кримінальної відповідальності юридичних осіб приватного права.....	432
МЕДИЦЬКИЙ І.Б. (Івано-Франківськ), МАРИСЮК К.Б. (Львів) Інститут кримінального проступку в правовій доктрині держав Європи (порівняльне дослідження)	434
ЧЕБОТАРЬОВА Г.В. (Сімферополь) Кримінально-правова оцінка евтаназії за вітчизняним та зарубіжним законодавством	437
КОЗИЧ І.В. (Івано-Франківськ) Вчинення злочину групою осіб як кваліфікуюча ознака окремих злочинів, що вчиняються із застосуванням насильства (на матеріалах законодавства України та деяких інших країн).....	439

чих систем: абсолютної заборони всіх форм евтаназії з підвищенням відповідальності за її проведення; абсолютної заборони всіх її форм з визнанням евтаназії як обставини, що пом'якшує відповідальність за позбавлення життя; заборони лише активної та легалізації пасивної форми евтаназії; легалізації активної форми евтаназії.

1. *Дмитриев Ю.А., Шленева Е.В.* Право человека в Российской Федерации на осуществление эвтаназии // Государство и право. — 2000. — № 11. — С. 52–59.
2. «Благая смерть». Опыт легализации эвтаназии в других странах [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.gian.ru/spravka/20070417/63786753.html>.
3. *Крылова Н.Е.* Эвтаназия: уголовно-правовой аспект // Вестник Московского государственного университета. Сер. 11 «Право». — 2002. — № 2. — С. 37.
4. *Савченко А.В.* Евтаназія: кримінально-правовий аспект // Міліція України. — 2006. — № 3. — С. 28–29.
5. *Мирошниченко О.А.* Эвтаназия — проблема международно-правового и национально-правового регулирования // Проблемы законности. — 2004. — № 65. — С. 194–201.
6. *Капинус О.С.* Эвтаназия как социально-правовое явление (уголовно-правовые проблемы): Автореф. ... дис. д-ра юрид. наук. — М., 2006 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://sartraccs.sgap.ru/i.php?oper=read_file&filename=Disser/kapinus.htm.
7. *Стефанчук Р.А.* Возвращаясь к вопросу о легализации эвтаназии в странах СНГ: pro et contra // Право и политика. — 2005. — № 7 (67). — С. 95–106.
8. *Уголовный кодекс Грузии.* — СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. — 409 с.
9. *Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19. 11. 1992 р. № 2801–XI* // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
10. *Бородин С., Глушков В.* Убийство из сострадания и проблема эвтаназии // Общественные науки и современность. — 1992. — № 4. — С. 138–145.

КОЗИЧ Ігор Васильович,
*викладач кафедри кримінального права та кримінології
Прикарпатського юридичного інституту
Львівського державного університету внутрішніх справ,
старший викладач кафедри кримінального права
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ)*

**ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ГРУПОЮ ОСІБ ЯК КВАЛІФІКУЮЧА
ОЗНАКА ОКРЕМИХ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ
ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ НАСИЛЬСТВА
(на матеріалах законодавства України та деяких інших країн)**

У Кримінальному кодексі України є чимало колізій, які ускладнюють практику його застосування. Незважаючи на рішення багатьох науково-практичних конференцій, законодавець не особливо дослуховується до пропозицій вчених щодо удосконалення кримінального законодавства.

У контексті реалізації кримінально-правової політики однією із вихідних засад законодавчої техніки виступає однаковий підхід до формулювання кваліфікуючих ознак подібних складів злочину. Ст. 28 КК України визначає форми співучасті, а саме: поняття вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією. Злочин визнається таким, що вчинений групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. Злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (двоє або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Група осіб без попередньої змови — це двоє або більше виконавців, які утворили групу для спільного вчинення злочину без попередньої домовленості між собою про це.

Відсутність попередньої змови означає, що виконавці злочину до моменту його вчинення не обговорювали питання про його вчинення, не домовлялися про спільність своїх дій, розподіл ролей тощо. Для цієї групи характерне спонтанне, ситуативне об'єднання зусиль виконавців для досягнення загального злочинного результату безпосередньо перед його вчиненням або в процесі його вчинення. Учасники такої групи можуть бути не знайомі між собою. Діючи як співвиконавці, вони можуть разом розпочинати виконання об'єктивної сторони злочину або долучатися до злочину, вчинення якого іншим співвиконавцем вже розпочалося, але ще не закінчилося. Дії таких осіб мають бути погоджені стосовно об'єкта та об'єктивної сторони злочину, і ці особи повинні усвідомлювати, що діють спільно для досягнення єдиного злочинного результату. При цьому члени такої групи можуть застосовувати різні засоби і знаряддя злочину, діяти щодо кількох потерпілих одночасно. У судовій практиці як згвалтування, вчинене групою осіб, кваліфікуються дії кожного із винних, які діяли погоджено щодо кількох потерпілих, хоча кожен із них згвалтував одну потерпілу. Відсутність попередньої змови не виключає можливості змови між членами такої групи під час виконання ними об'єктивної сторони злочину. Безпосередньо вчинюючи злочин, вони можуть домовлятися при цьому про характер спільних дій, розподіляти ролі, узгоджувати свою подальшу (у т. ч. посткримінальну) поведінку тощо.

Діяльність осіб у складі групи без попередньої змови характерна для вчинення злочинів, передбачених, наприклад, ст. 293, 294, 296. У деяких випадках цей вид групи передбачено як кваліфікуючу певний злочин ознаку (ч. 3 ст. 152, ч. 2 ст. 153, ч. 2 ст. 296, ч. 2 ст. 402, ч. 2 ст. 404, ч. 3 ст. 405, ч. 3 ст. 406). Для кваліфікації цих діянь за вказаною ознакою не вимагається попередньої змови між учасниками злочину, однак якщо вона мала місце, то їх дії (за відсутності такої кваліфікуючої ознаки, як вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб) кваліфікуються як вчиненні групою осіб.

Водночас ми маємо ст. 115 КК України, а також ч. 2 ст. 121 того ж кодифікованого акту. У п. 12 ч. 2 ст. 115 зазначається кваліфікуюча ознака умисного вбивства — вчинене за попередньою змовою групою осіб. У ч. 2 ст. 121 КК України зазначено: «Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, ...». Тобто виходячи із цього положення, можна зазначити, що при умисному тяжкому тілесному ушкодженні кваліфікуючою ознакою виступає вчинення його групою осіб *без попередньої змови*, а умисне вбивство — лише із *попередньої змови*. Проте при такому формулюванні кваліфікуючої ознаки умисного вбивства зовсім не враховується діяльність особи, яка приєдналася до умисного вбивства в процесі його вчинення. Також, виходячи з того, що попередня змова завжди вимагає наявності двостороннього психічного зв'язку між співучасниками, виявляється проблемною кваліфікація дій підбурювача до умисного вбивства, якщо безпосередній виконавець не усвідомлює того, що рішучість у вчиненні злочину в нього викликана саме діяльністю іншої особи — підбурювача. Дійсно, довести наявності попередньої змови у таких випадках досить складно.

Звернімося до регулювання даного питання в інших державах. Зокрема, у п. ж) ч. 2 ст. 105 КК Російської Федерації зазначається така кваліфікуюча ознака, як здійснене групою осіб, групою осіб за попередньою згодою або організованою групою. Тобто тут чітко можна побачити, що і група осіб без попередньої змови може вчинити вбивство. П. 15 ч. 2 ст. 139 КК Республіки Білорусь зазначає «групою осіб», поглинаючи цим поняттям і групу осіб без попередньої змови. Ст. 96 КК Молдови зазначає аналогічну кваліфікуючу ознаку до КК Російської Федерації. Виходячи ж із українського законодавства виникає незгодженість: умисне тяжке тілесне uszkodження передбачає кваліфікуючу ознаку як вчинення його без попередньої змови, а умисне вбивство — тільки за попередньою змовою.

Отже, враховуючи досвід деяких країн (зокрема, Росії, Білорусі та Молдови), пропонуємо внесення змін до п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України, який повинен мати наступний вигляд: «12) вчинене групою осіб».

МАКАРЧУК Володимир Степанович,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії держави і права
Львівського державного університету внутрішніх справ

ВІДМІНА СМЕРТНОЇ КАРИ В УКРАЇНІ ЯК КРОК ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Починаючи з другої половини XIX ст. більшість наукових шкіл кримінального права країн Західної та Центральної Європи перейшли на позиції так званої неокласичної школи. Її прихильники наполягали на тому, щоб смертна кара була поступово вилучена із системи кримінальних покарань. У Португалії смертна кара була скасована де-факто у 1846 р., а де-юре у 1867 р., у Нідерландах перестали застосовувати з 1861 р., а юридично відмінили у 1870 р., у Норвегії фактично виключили з 1876 р., а юридично оформили заборону в 1902 р. з прийняттям нового кримінального кодексу [1, с. 9–10].

Великим успіхом аболіціоністів стала повна відміна смертної кари в Італії у 1889 р. Проте аж до початку Першої світової війни здобутки аболіціоністів були відносно скромними, смертна кара була відмінена юридично або не застосовувалася фактично протягом десятиліть буквально в кількох країнах: Бельгії, Італії, Люксембурзі, Нідерландах, Норвегії, Португалії та деяких кантонах Швейцарії [2, с. 486–487].

У міжвоєнний період здійснювалися спроби відмінити смертну кару й у деяких інших країнах, проте з наближенням Другої світової війни вона була відновлена в Іспанії (1935 р.), Італії (1926 р. за політичні, 1930 р. за тяжкі кримінальні злочини), Австрії (1934 р.). Відмінена в Данії (1930 р.) смертна кара була тимчасово відновлена для покарання нацистських злочинців та колабораціоністів. Змогли утриматися від такого відновлення Швеція та Ісландія, де смертна кара була відмінена відповідно у 1921 р. та 1928 р. [2, с. 488].

Першим регіоном Європи, вільним від застосування смертної кари, стала Скандинавія. Фінляндія відмінила її у 1950 р., Гренландія у 1954 р. Жодного сплеску кримінальної злочинності, як цього побоювалися критики лібералізації законодавства, не відбулося.